

Nijaz BRBUTOVIĆ, arhivski savjetnik
JU Arhiv Tuzlanskog kantona
E-mail: brbutovic.nijaz@gmail.com

**Azem Kožar, „ARHIVISTIKA U TEORIJI I PRAKSI, Knjiga peta“,
Društvo historičara Tuzla, Akademija društveno-humanističkih nauka
Tuzla, Arhiv Tuzlanskog kantona Tuzla, Tuzla, 2021, 289 str.**

Arhivistika u teoriji i praksi, knjiga peta, autora prof. ddr. Azema Kožara, pojavila se nakon pet godina od izdanja prethodne – četvrte knjige iz ove autorove edicije. Rezultat je kontinuiranog rada autora u vremen-skom intervalu od pet godina (2017–2021), na mnogim bitnim pitanjima arhivske teorije i prakse ne samo u Bosni i Hercegovini, već i u zemljama njenog okruženja a i šire. Arhivistička istraživanja autor je vršio sistematski i uobličavao ih u odgovarajuće članke koje je podnosio na bosansko-hercegovačkim i inostranim arhivističkim skupovima. Ti članci su nakon recenziranja objavljeni u arhivističkoj periodici, i koliko je poznato dobro su prihvaćeni od stručne i naučne arhivističke javnosti. Zbog ograničenog tiraža arhivističkih časopisa u kojima su objavljeni, ti radovi su ostali

nedostupni široj stručnoj javnosti, što je opredijelilo autora da ih sakupi, dodatno upotpuni i objavi u ovoj knjizi, upravo onako kako je to i do sada radio. Pri tome je, i u ovoj knjizi, dodao nekoliko novih priloga i tako zaokružio neka nedovoljno istražena i nedorečena stručna pitanja.

Ova knjiga, *Arhivistika u teoriji i praksi, knjiga peta*, sadrži 12 članaka raspoređenih u tri zasebne cjeline/poglavlja. Takvo grupisanje radova izvršeno je prema provenijenciji, kao i u ranijim knjigama iz ove edicije, ali ovo-

ga puta i po tematici kojom se radovi bave. To je urađeno iz dva osnovna razloga: prvo, zbog toga što su neki ranije redovni časopisi godišnjaci prestali da izlaze, kakav je slučaj sa *Arhivskom praksom* koja ne izlazi od 2018. godine, i drugo, što je bilo potrebno zaokružiti stajališta o određenoj tematici koja je bila u fokusu interesovanja autora u dužem vremenskom intervalu. Međutim, činjenica da svaki članak predstavlja zaokruženu cjelinu, dodatno je omogućila primjenu ovakvog kombinovanog pristupa u oblikovanju ove knjige kao jedinstvene studije.

U prvom poglavlju (Glava I, str. 13 do 100) objavljena su četiri rada, i to:

- 1.1. Naučno-arhivistički dometi Bosne i Hercegovine;
- 1.2. Arhivska mreža: javni, specijalni i privatni arhivi;
- 1.3. Matična funkcija arhiva u Bosni i Hercegovini i zemljama okruženja;
- 1.4. Kaznene odredbe u arhivskom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine.

Tri rada su ranije objavljena (1.1, 1.2, i 1.4) dok se rad pod 1.3 po prvi put pojavljuje. Prvi rad (1.1.) objavljen je u *Zborniku radova sa naučnog skupa o stanju nauke u Bosni i Hercegovini* (2017.), i to kao jedini arhivistički prilog podnijet na tom skupu; drugi rad (1.2.) objavljen je u crnogorskom arhivističkom časopisu *Arhivski zapisi* (2016), treći rad (1.4.) objavljen je u *Arhivskoj praksi* (2016).

Drugo poglavlje (Glava II, str. 103 do 220), sadrži pet radova podnijetih na Međunarodnoj arhivskoj konferenciji u organizaciji Međunarodnog instituta arhivskih znanosti Trst/Maribor (čiji je autor ove studije stalni član), a objavljeni su u časopisu *Atlanti, časopisu za savremenu arhivsku teoriju i praksu* (u brojevima 26, 27, 28, 29 i 30), a uz određene izmjene i dopune. To su radovi pod naslovima:

- 2.1. Korištenje publikovane arhivske građe (bosanskohercegovačko iskustvo) (2016);
- 2.2. Nova edukacijska paradigma arhivskih djelatnika u zemljama tranzicije (2017);
- 2.3. Javni arhivi i privatna arhivska građa u zemljama tranzicije (2018);

2.4. Uticaj društvenih promjena na statusnu poziciju arhiva i razvoj arhivske djelatnosti Bosne i Hercegovine (1990–2018), (2019);

2.5. Univerzitetski arhivi u legislativi i praksi arhivske službe Bosne i Hercegovine (2020).

U trećem poglavlju (Glava III, str. 223 do 278) objavljena su tri priloga podnijeta na međunarodnim naučnim arhivističkim skupovima, održanim u zemlji i inostranstvu (u Sarajevu/Tuzli/Srebrenici, Plitvicama i Mariboru). Svi radovi se odnose na problematiku zaštite, stradanja i vrednovanja kulturnih dobara, posebno arhivske građe, u toku četvorogodišnjeg rata (1992–1995), kao i nakon rata zaključno sa 2021. godinom, i to:

3.1. Uništavanje kulturnih dobara u funkciji ratne strategije agresije na Bosnu i Hercegovinu (Sarajevo-Tuzla-Srebrenica, 2017.);

3.2. Problematika zaštite, vrednovanja i preuzimanja ratne produkcije arhivske građe na području Bosne i Hercegovine (1992–1995), (Plitvice, 2016.);

3.3. Valorizacija arhivske građe o ratnim zbivanjima u toku disolucije SFR Jugoslavije (1991–1995), (Maribor, 2021.).

Iz naznačenih pokazatelja o objavljenim radovima, vidljivo je da je osam od dvanaest objavljenih radova u *petoj knjizi* edicije *Arhivistika u teoriji i praksi*, podnijeto na inostranim naučnim skupovima i objavljeno u inostranim arhivističkim časopisima i zbornicima radova, a četiri (tj 1/3) na domaćim naučnim (ne samo arhivističkim) skupovima, časopisima i zbornicima radova. Ta činjenica je bila jedan od dodatnih razloga za ovakav odabir radova i njihovu prezentaciju na jednom mjestu, tj. u ovoj *petoj knjizi Edicije*. Jer, jasno je da su inostrani časopisi manje dostupni bosanskohercegovačkoj stručnoj i naučnoj javnosti, pa su na ovaj način postali bar unekoliko dostupniji.

Četvrto poglavlje knjige čine registri: **Registar geografskih pojmova i Registar ličnih imena** (str. 281 do 286), kojima se olakšava korištenje ove knjige.

Recenzenti knjige su prof. dr. Peter P. Klasinc, direktor Međunarodnog instituta arhivskih znanosti Trst/Maribor i šef studijskog odsjeka Arhivistika na ALMA MATER EUROPEA Maribor, renomirani arhivski stru-

čnjak, i trostruki akademik prof. dr. Galib Šljivo. Navodimo neke od njihovih stajališta objavljenih u ovoj knjizi (str. 287 i 288).

Prof. dr. Peter P. Klasinc je ocjenjujući vrijednost ove knjige između ostaloga konstatovao: „Na osnovu svega u rukopisu naznačenog, može se sa sigurnošću konstatirati, da je dr. Kožar ovom knjigom učinio značajan iskorak u odnosu na dosadašnja arhivistička ostvarenja. Manirom iskusnog naučnika, krajnje spretno i stručno, on otvara nove teme, stručno dijagnosticira problematiku, adekvatno zadire u suštinu problema, temeljito ih analizira, ukazuje na nedostatnosti i na kraju nudi viziju učinkovitih rješenja. On se jednako uspješno nosi sa pitanjima klasične arhivske problematike, moderne ili posmoderne, što ovaj rukopis čini izuzetno prihvatljivim i veoma korisnim za sve nosioce arhivske djelatnosti, teoretičare i pragmatičare, za arhiviste u arhivima i arhivare u registraturama, ali i za druge srodne struke i nauke kakva je historiografija, koja direktno zavisi od dometa arhivistike, u čemu je dodatan značaj ove studije“.

Drugi recenzent akademik Galib Šljivo je u svojoj recenziji između ostaloga napisao: „Rukopis prof. dr. Azema Kožara *Arhivistika u teoriji i praksi, knjiga peta*, ima veliki značaj za arhivsku struku i nauku uopšte, posebno za ovu bosanskohercegovačku. Ona predstavlja nastavak stručnih i naučnih traganja dr. Kožara za najboljim rješenjima iz oblasti arhivske teorije i prakse: kako one klasične, tako i moderne i postmoderne. Najveći broj stručnih i naučnih promišljanja koja autor donosi u ovoj petoj knjizi Edicije, u zadnjih pet godina (2017-2021) podijelio je sa arhivistima na brojnim stručnim i naučnim skupovima održanim u Bosni i Hercegovini i zemljama okruženja, ali i šire (Slovenije, Italije i dr.) tako da ovaj rukopis najvećim dijelom čine objedinjeni stručni i naučni radovi dr. Kožara, recenzirani i objavljeni u više arhivističkih domaćih i međunarodnih časopisa, zbornika radova sa naučnih skupova i drugih publikacija. Međutim, i pored širine u rukopisu posmatrane arhivske problematike, ova monografija predstavlja jasno zaokruženo arhivsko štivo tematski podijeljeno u četiri cjeline – poglavlja“.

Stajališta recenzenata da je dr. Kožar ovom knjigom učinio značajan iskorak u odnosu na dosadašnja arhivistička ostvarenja, su svakom arhivisti

prihvatljiva i utemeljena. On u ovoj knjizi otvara nove teme, stručno dijagnosticira problematiku, adekvatno zadire u suštinu problema, temeljito ih analizira, ukazuje na nedostatnosti i na kraju nudi viziju mogućih rješenja. Zbog svega toga smatramo da ova monografija *Arhivistika u teoriji i praksi, knjiga peta*, autora prof. ddr. Azema Kožara, predstavlja izuzetno vrijedan doprinos arhivskoj struci i nauci, te je i ovim putem sa zadovoljstvom preporučujemo arhivističkoj ali i široj javnosti.